

Escoles al Palau

DOSSIER EDUCATIU

CLÀSSICA DE TOTS ELS TEMPS

Palau de la Música Catalana

PALAU
DE LA
MÚSICA
ORFEÓ
CATALÀ

Índex

1. El Palau de la Música	P. 03
2. Introducció	P. 04
3. Repertori del concert	P. 06
4. Recursos didàctics per treballar a l'aula o en família	P. 07
5. Fitxa artística	P. 10

1. El Palau de la Música

El Palau de la Música Catalana va ser construït entre el 1905 i el 1908 per l'arquitecte **Lluís Domènech i Montaner** com a seu de l'**Orfeó Català** i finançat amb fons procedents de subscripció popular.

El Palau de la Música Catalana és una perla arquitectònica del Modernisme català, l'única sala de concerts modernista declarada **Patrimoni Mundial per la UNESCO** (4 de desembre de 1997), que esdevé actualment un punt de trobada ineludible de la vida cultural i social de Catalunya. A més constitueix un patrimoni simbòlic i sentimental de tot un poble que s'identifica amb la seva història.

L'edifici s'articula al voltant d'una estructura central metàl·lica recoberta de vidre, que es conjuga amb la llum natural per convertir l'edifici més significatiu de l'obra de Domènech i Montaner en una caixa de música màgica on es combinen totes les arts aplicades: escultura, mosaic, vitrall i forja. Les visites guiades que ofereix el Palau de la Música Catalana són una cita ineludible de l'estada a Barcelona.

La **Sala de Concerts** –una de les més singulars del món– ha estat durant més de cent anys l'escenari privilegiat de la vida concertística, nacional i internacional, de la ciutat de Barcelona. Ha acollit estrenes mundials i és un referent musical i arquitectònic de la ciutat i un punt de trobada cultural de primer ordre. Presidida per l'orgue sobre l'escenari i amb una **lluerna central** que representa el sol, la sala gaudeix de llum natural. Una sala mística i paradoxal, que es troba repleta de figures com les muses que envolten l'escenari, les valquíries de Wagner que sorgeixen del sostre, un bust d'Anselm Clavé a una banda i de Beethoven a l'altra, i centenars d'elements de la natura, com flors, palmeres, fruits, gerros i vitrines plenes de joies.

A banda de la gran Sala de Concerts, el Palau disposa de dues sales més on es desenvolupa la vida concertística de la institució. D'una banda, el **Petit Palau**, un auditori modern inaugurat el 2004 ideal per a concerts de cambra o petit format amb unes condicions acústiques excel·lents i equips audiovisuals d'alta tecnologia. L'últim espai és la petita joia del Palau de la Música, la **Sala d'Assaig de l'Orfeó Català**. Un espai íntim i acollidor on tenen lloc concerts de petit format, conferències, presentacions, i on assagen els cors de l'Orfeó Català. Aquí s'hi troba la primera pedra que es va col·locar el 1905 durant la construcció del Palau. Amb un arc semicircular de butaques, que es correspon amb la mitja lluna de l'escenari que es troba al seu sostre, està caracteritzada per unes grans columnes, vitralls i decoració de l'època.

Un altre espai representatiu del Palau és l'emblemàtica **Sala Lluís Millet**, un gran saló –sala de descans i trobada– dedicat al mestre Millet, fundador de l'Orfeó Català. La sala s'alça fins a dos pisos amb grans vitralls ornats amb motius florals, d'un efecte extraordinari. I més excepcional encara és la balconada que es veu a través d'aquests vitralls, amb una doble columnata amb una coloració i ornamentació característiques. També és escenari privilegiat el **Foyer del Palau**, el qual admet una nombrosa concurrència que ocupa cadires i taules, tant quan hi ha audicions com quan s'utilitza de restaurant-cafeteria independent. Els amplis arcs de maons combinats amb ceràmica vidriada de color verd i flors també ceràmiques, rosades i grogues, confereixen a aquest espai una tonalitat singular i molt pròpia.

2. Introducció

Per a l'ésser humà, el punt àlgid de les seves capacitats musicals és el moment del naixement i els primers divuit mesos de vida. És també en aquesta fase de la vida quan adquirim les competències bàsiques per a la supervivència, per a la nostra relació amb el món i els altres i, per tant, també per a les experiències estètiques amb tot allò que és bell.

De la qualitat, i quantitat, d'estímuls i experiències que rebem en els nostres primers mesos de vida, depèn la qualitat i capacitat que tenim de sentir, descriure i interpretar el món. El món dels sons és encara més especial quan som bebès, perquè ens vam passar els últims cinc mesos a la panxa de la nostra mare només sentint sons, sense saber exactament què volien dir, però relacionant-los amb el benestar de la nostra mare i tot l'espai psicofísic que l'envolta. Així doncs, la música ocupa un lloc privilegiat en els nostres primers moments de vida i per això està tan present fins al final de la vida humana en totes les cultures del planeta.

Les nostres pràctiques musicals pel que fa als nadons i els nens també afecten les nostres capacitats cognitives (intel·ligència – *Efecte Mozart*) però, molt important, **no és per fer bebès més intel·ligents** que es fan concerts per a nadons.

Les pràctiques musicals també ocupen un lloc important en el desenvolupament social dels nens (hiperactivitat, tímidesa) però, **no és per tenir nens disciplinats i comunicatius** que s'han de fer concerts per a nadons.

La neurociència ha aportat prou documentació sobre l'important paper que pot tenir la música per tal de millorar i resoldre problemes de desenvolupament, però els **concerts per a nadons no són musicoteràpia**.

Els nadons ja són persones amb plena capacitat per sentir i gaudir del plaer de l'art, i, el que és més important, són persones amb **ple dret a gaudir** del plaer de l'art. Els bebès ja formen part del gran públic, i no són només éssers a qui s'ha d'ensenyar a escoltar. Senten molt millor que nosaltres, els adults.

És cert que si es comencen des de molt d'hora les activitats d'audició i pràctica musical augmenta la probabilitat que alguns d'aquests nens esdevinguin músics o artistes professionals. Però els concerts i les classes de música per als nadons **tampoc no tenen com a objectiu preparar millors professionals per al futur**.

Per això, els concerts per a nadons no són per ensenyar res, i tampoc no són una forma de **preparar els bebès i els nens per aprendre a escoltar** concerts de música clàssica quan siguin joves i adults.

Els concerts per a nadons són simplement **concerts**. I com qualsevol altre concert, ofereixen una experiència única de sensacions, emocions i descobriments íntims i personals per a cada persona que els escolta.

Un altre concepte important quan parlem d'activitats per a nadons i nens és que l'ésser humà és molt més ric i complex del que sembla des del seu naixement. Fins i tot molt abans del seu naixement. I per això les activitats per als nens no han de ser sempre alegres, divertides, acolorides, lluminoses i festives. La tristesa, la por, la solitud, la foscor,

l'abandonament ja són conceptes que els nens coneixen i senten. Oferir una experiència artística intensa i rica als nens no ha de ser obligatòriament una celebració de festa, alegria i color. Pensem que ha de ser una oferta més delicada i profunda.

Una última qüestió.

Qualsevol pare i mare desitja que els seus fills comencin a fer coses. El moment en què el bebè comença a caminar i es desenganxa del nostre coll és un moment extraordinari, i aleshores l'exploració dels objectes i de l'espai passa a ser la seva activitat més atractiva. No obstant això, els bebès i els nens no poden tenir només estímuls per a la interacció i el moviment. Els nadons i els nens són capaços de contemplar i **ho necessiten molt**. Desenvolupar i aprofundir en actituds d'escolta, silenci i contemplació és essencial per a un creixement ric i complet dels nens. Per això, quan un bebè o un nen vol pujar a coll de l'adult que l'acompanya, l'adult no ha d'estimular que el seu bebè gategi, piqui de mans o balli. **El bebè és lliure, en la seva intimitat i per les seves decisions, de fer el que senti.**

3. Repertori del concert

Programa

1. **Paulo Lameiro:** *Olá e improvisos*
2. **J. S. Bach:** *Invençió a 3 veus núm. 2, Do menor*
3. **Claudio Monteverdi:** *Tocata i Ritornelo (Ópera Orfeo)*
4. **Gustav Mahler:** *Simfonia no.1 (3º and)*
5. **R. Wagner:** *Valquíries*
6. **Vaugahn Williams:** *Concert per a tuba*
7. **M. Mussorgsky:** *Solo de Bydlo*
8. **Gil Gonçalves:** *Pé de Meia e Tubossauro*
9. **Henry Eccles:** *Sonata G menor*
10. **Duke Ellington:** *Caravan*
11. **Espiritual:** *Down by the Riverside*
12. **Bernardo Sasseti:** *Cidade*
13. **Waldemar Henriques:** *Uirapuru*
14. **Traicional Portuguesa:** *Quando eu era pequenina*
15. **Cristiana Francisco:** *Combóio*

4. Recursos didàctics per treballar a l'aula o en família

1. La setmana anterior d'anar a sentir un concert per a nadons (o sempre ;-), els educadors i els pares poden dedicar deu minuts del dia a una activitat musical. Aquesta activitat pot ser d'«audició musical», o de «joc sonor»;
2. Per a l'audició musical, es poden triar dos o tres temes breus de la preferència estètica de l'educador o del pare (i no del bebè o el nen). Els temes o fragments no han de superar els dos minuts cadascun. Es poden escoltar alguns dels temes que es presentaran en el programa dels concerts per a nadons que s'indiquen a continuació;
3. L'educador o adult no ha de dir res abans d'escoltar la peça ni en el transcurs de l'audició. Tan sols s'ha d'asseure i escoltar-la amb els nadons o els nens;
4. L'equip (sistema de so) per escoltar la música ha de tenir una bona qualitat de reproducció i els arxius de so també han de ser de bona resolució. És fonamental que els bebès escoltin bons greus i aguts sense distorsió;
5. Els exemples musicals han de ser principalment sense lletra. Les cançons no són la millor música per als bebès, però sí la música instrumental pura (no cal que sigui clàssica, pot ser jazz, *world* o tradicional);
6. L'activitat pot ser un «joc sonor», lliure, i en el qual l'educador o els pares se sentin amb plena llibertat per utilitzar objectes del dia a dia dels nens o dels educadors/pares. Un cop més, l'activitat no ha de servir-se de qualsevol paraula;
7. Per aquest joc sonor n'hi ha prou amb explorar alguns sons (el soroll de l'aigua del bany, estripar un paper, etc.) o fer servir un tema musical (com en l'audició musical), a més d'objectes per produir sons lliurement al voltant d'aquesta música;
8. S'han d'evitar, tant per l'audició musical com per al joc sonor, temes de dansa que estimulin naturalment els nens perquè ballin. Aquí l'objectiu és **concentrar-se en el so**, en l'audició i el moviment interior;
9. Un joc sonor també pot ser l'exploració del moviment corporal amb sons lliures, improvisacions vocals, o un tema musical, però sempre evitant danses que els nens coneguin o una coreografia ja existent;
10. Les primeres activitats no cal que durin deu minuts. Poden començar només amb dos o tres minuts i acabar si els nens comencen a xerrar molt. El temps d'audició o jocs sonors va augmentant d'acord amb la capacitat de creixement de cada nen o grup. Importa la qualitat de la **concentració**;

Alguns temes musicals del concert

Per a les audicions musicals, o qualsevol altra activitat que vulguin dur a terme, a continuació fem una llista d'algunes de les obres que utilitzarem en el Concert per a nadons. Així mateix, passem alguns enllaços, per a qui no tingui la possibilitat de tenir un arxiu de so de més qualitat.

Sobre el repertori del Concert per a nadons que escoltaran al **Palau de la Música Catalana**, el més important és assenyalar que hi un repertori per a nadons fins a divuit mesos, amb algunes característiques estructurals que el faran més fàcil de compartir.

1. *Olá e improvisos*. Paulo Lameiro

- 2. *Invenció a 3 veus núm. 2, Do menor*. J. S. Bach
- 3. *Tocata i Ritornelo (Ópera Orfeo)*. Claudio Monteverdi
- 4. *Simfonia no.1 (3º and)*. Gustav Mahler
- 5. *Valquíries*. R. Wagner
- 6. *Concert per a tuba*. Vaugahn Williams
- 7. *Solo de Bydlo*. M. Mussorgsky
- 8. *Pé de Meia e Tubossauro*. Gil Gonçalves
- 9. *Sonata G menor*. Henry Eccles
- 10. *Caravan*. Duke Ellington
- 11. *Down by the Riverside*. Espiritual
- 12. *Cidade*. Bernardo Sasseti
- 13. *Uirapuru*. Waldemar Henriques
- 14. *Quando eu era pequenina*. Tradicional Portuguesa
- 15. *Combóio*. Cristiana Francisco

Conjunt instrumental

En aquest concert tindrem un instrument solista, la tuba, que dialogarà amb un trio instrumental (acordiò, saxo baríton i clarinet). La tuba pot executar sons forts i violents, però també pot fer sons dolços i vellutats. Aquests sons d'intensitat més suau són els que podrem escoltar en aquest concert.

La tuba va ser l'últim instrument de metall que es va incorporar a l'orquestra i tot i ser el més gran per que fa a les seves dimensions, degut a la seva joventut a l'orquestra podríem dir que és una mena de nadó. La tuba va ser inventada el 1835 per [Wilhelm Friedrich Wieprecht](#). El so es produeix gràcies a la vibració dels llavis de l'interpret en la part anomenada boquilla des de la columna de l'aire (flux de l'aire). La primera vegada que es va

utilitzar la tuba moderna en una orquestra simfònica va ser a [l'anell Nibelung](#) de [Richard Wagner](#).

- [Instrument: Tuba](#)
- [Minnesota Orchestra: Tuba Demonstration](#)
- [Bass Tuba - David Newman Instrumentation Series](#)

Tuba Solista: Gil Gonçalves

- Gil Gonçalves és un virtuós d'aquest instrument i un extraordinari improvisador. Si voleu saber més coses d'aquest artista consulteu [aquí](#).

5. Fitxa artística

Companyia Musicalmente:

Alberto Roque, saxo baríton

Paulo Bernardino, clarinet

Pedro Santos, acordió

Inesa Markava, ballarina

Cristiana Francisco, veu

Gil Gonçalves, tuba

Paulo Lameiro, veu

Paulo Lameiro, veu, direcció musical i elaboració del dossier